

AcadeMedia fria grundskolor AB (5569320699)

tobias.ankarsward@academedia.se

2023-04-27

Dnr SI 2022:6164

Rector

katarina.sarnholm@innovitaskolan.se

Beslut

efter tematisk kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning vid Innovitaskolan Mölndal med AcadeMedia fria grundskolor AB som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning på Innovitaskolan Mölndal. Syftet är att granska skolors arbete för att skapa en tillgänglig lärmiljö som en del i en inkluderande utbildning, med särskilt fokus på de utmaningar i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. Granskningen inriktas mot grundskolans årskurser 7-9.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. I bilaga 1 och 2 återfinns fakta om skolan samt mer information om hur granskningen genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas. En skriftlig redovisning av utvecklingsarbetet begärs då också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning kan Skolinspektionen lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Innovitaskolan Mölndal i följande utsträckning:

I vilken utsträckning skapar rektor förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas?

Rektor skapar i flera delar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver förbättra systematiken i arbetet med att identifiera och åtgärda hinder för en tillgänglig lärmiljö med fokus på neuropsykiatriska svårigheter.
- Rektorn behöver, utifrån en behovsanalys, se till att personalen ges ytterligare kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön.

I vilken utsträckning präglas undervisningen av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas?

Undervisningen präglas i flera delar av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver se till att tillsammans med specialpedagogisk kompetens ytterligare utveckla den pedagogiska tillgängligheten för elever som har neuropsykiatriska svårigheter.
- Rektor behöver, i samverkan med lärarna, se till att undervisningen blir mer fysiskt tillgänglig för elever som har neuropsykiatriska svårigheter.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2023-10-25 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:6164) i de handlingar som sänds in samt ange skolans och huvudmannens namn.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

I vilken utsträckning skapar rektor förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas?

Inom detta område granskas hur rektor förankrar en värdegrund som bygger på alla elevers lika värde där olikheter ses som en tillgång och där ett tillgänglighetsperspektiv finns med vid relevanta beslut. Vidare granskas om rektor leder ett systematiskt arbete för en tillgänglig lärmiljö som särskilt motverkar de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. I det ingår att organisera verksamheten så att nödvändiga förändringar möjliggörs samt att rektor skapar förutsättningar för att personalen ska kunna implementera nyvunna kunskaper i ett kollegialt lärande.

Området omfattar även om rektor identifierar behov av kompetensutveckling och ser till att åtgärder vidtas för att stärka personalens kompetens i att upptäcka och undanröja hinder kopplade till neuropsykiatriska svårigheter i elevernas lärmiljö samt om rektor skapar förutsättningar för personalen att delta i sådan kompetensutveckling.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektor skapar i flera delar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att rektorns målsättning om en tillgänglig utbildning till viss del är förankrad hos personalen. Rektorn leder och organiserar vidare ett visst systematiskt tillgänglighetsarbete där en del förutsättningar finns för att både identifiera och undanröja de hinder i lärmiljön som finns för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Arbetet har emellertid inte som främsta fokus att undanröja hinder för en tillgänglig lärmiljö på en mer övergripande nivå. Vidare finns vissa otydligheter i roll- och ansvarsfördelningen i skolans arbete med att tillhandahålla tillgängliga lärmiljöer. Rektorn har i liten utsträckning sett till att ett kollegialt lärande främjas hos personalen för att tillgängliggöra utbildningen för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Rektorn ser vidare till viss del till att kompetensutvecklingsinsatser genomförs utifrån en behovsanalys för att öka personalens kunskap om neuropsykiatriska svårigheter. Emellertid har rektorn inte sett till att lärarna har kunskap om hur neuropsykiatriska svårigheter kan komma till uttryck hos flickor respektive hos pojkar.

Målsättning och arbetsprocesser

Vid granskningen framkommer att rektorn till viss del har förankrat en målsättning om en tillgänglig utbildning hos personalen. Lärare säger i intervju att de i verksamheten kontinuerligt pratar om att alla elever ska kunna nå en god måluppfyllelse och att rektorn har sett till att de har haft föreläsningar om tillgängliga lärmiljöer. Elevhälsan uppger att rektorn förmedlar att det ska finnas ett tydligt fokus på att eleverna ska må bra och att det finns en värdegrund som innefattar att utbildningen ska vara tillgänglig. Elevhälsan säger dock i sammanhanget att målsättningen skulle kunna bli mer uttalad genom att de sätter ord på den. Rektorn uppger att hon sedan sitt tillträde på skolan ofta har pratat om en tillgänglig lärmiljö med personalen. Förankringen av målsättningen har enligt rektorn bland annat skett genom kompetensutveckling, exempelvis i samband med föreläsningar om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och en tillgänglig lärmiljö. Rektorn säger vidare att målsättningen till del är förankrad hos personalen men att de fortsatt behöver utveckla arbetet när det gäller hur de på skolan ska kunna möta elever med neuropsykiatriska svårigheter på bästa sätt.

På skolan finns ett arbete för att identifiera hinder för en tillgänglig lärmiljö för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Elevhälsan säger i intervju att de tar reda på eventuella hinder i lärmiljön genom överlämningar när elever börjar i årskurs sju. När det gäller elever som inte redan går på skolan i årskurs sex finns ett formulär för vårdnadshavarna att fylla i när det gäller vilka eventuella extra anpassningar och särskilt stöd som eleverna har haft vid tidigare skola. Vårdnadshavarna har också möjlighet att ange om de önskar ha kontakt med elevhälsan i samband med att eleven börjar i årskurs sju. Ett annat sätt att ta reda på elevernas behov är genom att lärarna tillsammans med elevhälsan lyfter elevärenden i samband med veckovisa arbetslagsmöten. Vid dessa tillfällen diskuterar elevhälsan tillsammans med lärarna arbetet med extra anpassningar för enskilda elever, något som på skolenheten kallas *deals*. Ytterligare ett annat sätt att ta reda på elevers behov är genom mentorernas möten med sina respektive mentorselever. Elevhälsan beskriver att det är ett tätt samarbete mellan mentor, elevhälsan och rektorn i kommunikationen kring elever som behöver stöd i olika former. Lärare och elevhälsa uppger också att i de fall elevers skolsituation behöver lyftas till elevhälsoteamets möten så sker det i särskild ordning enligt skolans rutiner.

Granskningen visar att rektor har sett till att det finns ett visst arbete med att undanröja hinder för en tillgänglig lärmiljö men att arbetet kan förbättras. Lärare, rektor och elevhälsan uppger att för att förbättra den fysiska tillgängligheten på skolan har elevhälsan åtgärdat möjlighet till avskärmade sittplatser genom att sätta upp draperier och köpa in fåtöljer med avskärmade delar. Dessa åtgärder medför enligt de intervjuade att ljud kan absorberas och att elever har möjlighet att sitta

mer avskärmat utanför klassrummen. Elevhälsan och rektorn säger vidare i intervju att en stor tyngdpunkt i lärarnas arbete med att undanröja hinder för en tillgänglig utbildning handlar om att arbeta med enskilda elevanpassningar vilket kan innebära att lärarna inom ramen för varje elevgrupp har ett stort antal extra anpassningar att hantera. Det leder till att det finns svårigheter att se till att alla anpassningar faktiskt genomförs. Elevhälsan och rektorn uppger att lärarna i högre grad behöver utveckla ett förebyggande arbete med ledning och stimulans på gruppnivå i undervisningen istället för att genomföra en större mängd insatser på individnivå. Elevhälsan säger vidare att de på ett tydligare sätt skulle behöva rektorns stöd för att initiera ett sådant utvecklingsarbete.

Granskningen visar att det finns vissa otydligheter i roll- och ansvarsfördelningen bland personalen när det gäller tillgänglighetsarbetet på skolan. Rektorn uppger att elevhälsans personal arbetar med stöd till enskilda elever och med handledning som gäller hur undervisningen exempelvis kan utvecklas på gruppnivå. Elevhälsan säger emellertid att de inte tycker att deras funktion i tillgänglighetsarbetet är helt tydlig när det gäller deras roll och mandat. Rektorn uppger också att hon ser det som önskvärt att stärka elevhälsans uppdrag för att i högre grad arbeta med utveckling av undervisningen på gruppnivå så att den blir tillgänglig för fler elever. Elevhälsan säger emellertid att det finns en tydlig ansvarsfördelning i samband med överlämningar när eleverna börjar i årskurs sju där elevhälsan delger undervisande lärare information om elevers eventuella behov. Även mentorerna har ett tydligt ansvar för att fånga elevernas behov och kommunicera dessa till arbetslaget. Elevhälsan säger emellertid att det finns behov av att förtydliga mentorernas ansvar och uppgift för att kommunicera elevernas behov. Elevhälsan säger att mentorernas ansvar kan vara problematiskt eftersom mentorsgrupperna är årskursblandade och att eleverna således inte tillhör samma klass och därmed undervisningsgrupp. Elevhälsan uppger att detta skapar ett dilemma då det inte finns någon lärare som ansvarar för en specifik klass och att ansvaret för att tillgodose gruppens behov i undervisningen då kan riskera att falla mellan stolarna. Rektorn uppger dock i sammanhanget att fördelarna med att dela in eleverna i årskursblandade mentorsgrupper överväger nackdelarna och att arbetslaget för elever i årskurs sju till nio istället ansvarar för att tillgodose undervisningsgruppernas behov.

Det finns förutsättningar för samverkan mellan lärare och mellan lärare och elevhälsa. Rektor har dock i liten utsträckning sett till att ett kollegialt lärande främjas hos personalen i arbetet med att tillgängliggöra utbildningen för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Rektorn säger det finns goda förutsättningar till samverkan mellan lärarna och att specialpedagogen deltar i lärarnas arbetslagsmöten varje vecka. Lärare uppger emellertid i intervju att de har möten med alltför många punkter att gå igenom vilket innebär att de inte i tillräcklig utsträckning har utrymme för ett kollegialt lärande. De säger i sammanhanget att det vore bra om de hade förutsättningar att besöka varandras lektioner för att kunna lära av varandra,

men att de saknar förutsättningar för det. Elevhälsan säger att det saknas strukturer för ett kollegialt lärande när det gäller att tillgängliggöra utbildningen med fokus på neuropsykiatriska svårigheter och att det skulle kunna gå att få till mer utrymme för att utveckla det pedagogiska arbetet i ett strukturerat kollegialt lärande. Rektorn säger att hon inte sett i sina analyser att lärarnas kollegiala lärande behöver styras ytterligare men att det kan vara ett dilemma att få till effektiva möten.

Kompetensutveckling

Vid granskningen framkommer att rektorn har påbörjat ett arbete med att identifiera behov av kompetensutvecklingsinsatser för att öka personalens kunskap om neuropsykiatriska svårigheter. Rektorn uppger att hon fångar upp personalens behov av kompetensutveckling genom bland annat medarbetarsamtal och lektionsbesök. Behov som rektorn har identifierat i samband med detta är kompetensutveckling när det gäller kunskap om en tillgänglig miljö för elever med neuropsykiatriska svårigheter är hur undervisningen kan utvecklas ännu mer på gruppnivå. Hon säger vidare att lärare kan behöva mer kunskap kring neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och hur svårigheter förknippade med dessa kan ta sig uttryck i undervisningen. Elevhälsan uppger i intervju att de inte har gjort en behovsanalys tillsammans med rektorn när det gäller vilken kompetensutveckling som behöver genomföras för att öka personalens kunskap om neuropsykiatriska svårigheter. De säger emellertid att de framfört till rektorn att de behöver mer kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och att de också behöver verktyg när det gäller att kartlägga läs- och skrivsvårigheter samt språkstörning. Lärarna uppger att de inte ser något behov av kompetensutvecklingsinsatser när det gäller att öka kunskapen om neuropsykiatriska svårigheter och de anser att de med sin kollektiva kunskap täcker de behov som finns men att nyexaminerade lärare eventuellt skulle behöva mer kunskap. De säger också i sammanhanget att om någon elev skulle börja på skolan som har en neuropsykiatrisk diagnos som de inte har tillräcklig kunskap om så skulle rektorn se till att de fick kompetensutveckling.

Granskningen visar att rektorn ser till att personalen till viss del ges kompetensutveckling om vilka pedagogiska konsekvenser neuropsykiatriska svårigheter kan få i lärmiljön men att arbetet kan stärkas. Av inskickade dokument och i intervju med rektorn framkommer att kompetensutveckling som har genomförts har omfattat föreläsningar med skolpsykologen om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och de behov hos elever som kan uppkomma i samband med sådana funktionsnedsättningar. Vidare har skolpsykologen haft en föreläsning om vad som kännetecknar en tillgänglig lärmiljö. Under läsåret kommer Specialpedagogiska skolmyndigheten att anordna en utbildning på skolenheten som handlar om s.k. särbegåvning men också om hur lärarna kan nå alla elever i undervisningen, vilket också innefattar elever som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Rektorn säger vidare att de har pratat om hur viktigt det är med goda relationer mellan lärare och elever och att alla lärare och även övrig personal ansvarar gemensamt för alla elever på

skolan. Elevhälsan säger att det är viktigt att förankra att elevernas eventuella hinder i lärmiljön handlar om en oförmåga hos eleverna och inte en ovilja hos eleverna att lära sig. De säger vidare att de pratat mycket med lärarna om relationens betydelse, men inte om eventuella verktyg för hur goda relationer kan skapas. Lärarna uppger vidare att de inte fått kompetensutveckling när det gäller hur neuropsykiatriska funktionsnedsättningar kan ta sig uttryck hos flickor respektive pojkar. De säger att de diskuterar utifrån ett individperspektiv när det gäller elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter och att det inte går att generalisera hur eventuella svårigheter yttrar sig hos pojkar respektive flickor. Elevhälsan säger att de har kunnat se att det kan finnas flickor som inte ger uttryck för sina svårigheter vilket kan leda till att de stannar hemma vilket skolan i högre grad behöver uppmärksamma.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver förbättra systematiken i arbetet med att identifiera och åtgärda hinder för en tillgänglig lärmiljö med fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Skolinspektionens granskning visar att rektorns organisering av verksamheten inte alltid omfattar ett systematiskt arbete där hinder för en tillgänglig utbildning identifieras och undanröjs på en mer övergripande nivå. Det finns arbetsprocesser för att identifiera och tillgodose enskilda elevers behov av anpassningar men det saknas en struktur för att i högre grad utveckla undervisningen på en mer övergripande nivå så att den blir tillgänglig för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Granskningen visar även att det finns vissa otydligheter i roll- och ansvarsfördelningen bland personalen när det gäller tillgänglighetsarbetet på skolan, exempelvis är elevhälsans uppdrag inte helt förankrat i verksamheten. Vidare visar granskningen att även om det finns förutsättningarna för personalen att samverka har rektorn i liten utsträckning sett till att främja ett kollegialt lärande hos personalen för att tillgängliggöra utbildningen för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn inleder ett arbete för att öka systematiken i skolans arbete med att identifiera vilka hinder som kan uppstå i mötet med lärmiljön för elever med neuropsykiatriska svårigheter, utifrån ett fokus på grupp- och organisationsnivå. I detta arbete kan rektorn med fördel använda den kompetens som elevhälsans personal besitter och det arbete som elevhälsan har påbörjat och se till att deras uppdrag blir uttalat och förankrat. Rektorn kan även behöva tydliggöra formerna för det kollegiala lärandet så att nyvunna kunskaper kan implementeras så att de ger avtryck i undervisningen och därmed förbättrar tillgängligheten för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

- Rektorn behöver, utifrån en behovsanalys, se till att personalen ges ytterligare kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön.

Skolinspektionen granskning visar att rektorn har identifierat att personalen behöver ytterligare kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön. Rektorn har även planerat för att genomföra insatser för att öka personalens kunskap om neuropsykiatriska svårigheter. Emellertid visar granskningen att rektorn ännu inte sett till att personalen ges kunskap om hur neuropsykiatriska svårigheter kan ta sig uttryck hos flickor respektive hos pojkar.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektor i dialog med personalen tar reda på vilka behov av kompetensutvecklingsinsatser som behövs för att öka personalens kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön. Rektor behöver därefter se till att insatser genomförs och att förutsättningar finns för att delta i dessa.

I vilken utsträckning präglas undervisningen av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas?

Inom detta område granskas hur lärarna, tillsammans med specialpedagogisk personal, arbetar för att göra undervisningen pedagogiskt tillgänglig med särskilt fokus på neuropsykiatriska svårigheter. Granskningen omfattar vidare om lärarna arbetar med att skapa en motiverande och engagerande undervisning utifrån olika elevers behov.

Granskningen omfattar också om lärarna arbetar för en socialt tillgänglig undervisning genom att främja delaktighet, samspel och gemenskap. Detta innefattar om lärarna genomför undervisningen på ett sätt som underlättar sociala situationer utifrån kunskap om neuropsykiatriska svårigheter. Vidare om personalen ser till att olikheter framhålls som något positivt där eventuella negativa attityder kopplade till neuropsykiatriska svårigheter synliggörs och problematiseras.

Granskningen omfattar också om lärarna arbetar för en fysisk tillgänglig undervisning utifrån kunskap om neuropsykiatriska svårigheter, det vill säga att aspekter som ljus, ljud, luft, visuell miljö och framkomlighet är omhändertagna och ordnade för att ge stöd till elevernas lärande.

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen präglas i flera delar av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att lärarna tar reda på elevernas behov. Lärarna utformar och varierar även undervisningen till viss del för att göra undervisningen pedagogiskt tillgänglig för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Granskningen visar vidare att lärarna ser till att elever ges möjligheter att visa sina kunskaper. Lärarna behöver emellertid i samverkan med specialpedagogisk personal skapa en tydligare struktur i undervisningen. Granskningen visar också att lärarna använder strategier för att skapa samspel och delaktighet i undervisningen där olikheter ses som en tillgång och styr och tydliggör gemensamma aktiviteter i undervisningen. Granskningen visar slutligen att lärarna till viss del tar hänsyn till fysiska aspekter vid planering och genomförande av undervisningen men undervisningen är inte alltid fysiskt tillgänglig för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

Pedagogisk tillgänglighet

Vid granskningen framkommer att lärarna tar reda på vilka olika behov elever har och utformar och varierar undervisningen dessa, men de anpassningar som genomförs för att tillgodose behoven är inte alltid tillräckliga. Elevhälsan och lärarna säger i intervju att de tar reda på elevernas behov genom överlämningar inför årskurs sju. I samband med överlämningarna finns en rutin där elevhälsan tar reda på vilka eventuella extra anpassningar och särskilt stöd som eleverna har haft och det finns också möjlighet för elevernas vårdnadshavare att ange om de önskar ha kontakt med elevhälsan. Lärare, elevhälsan och rektorn säger vidare att elevernas mentor har en uttalad roll för att förmedla så kallade *deals* som innebär extra anpassningar eller särskilt stöd till undervisande lärande. Elevhälsan säger att när det gäller arbetet med deals så kan det variera om dessa blir genomförda. De säger också att det finns exempel på enskilda elever som har upp till tjugo deals och att antalet riskerar att bli så omfattande att det tenderar att bli svårt för lärarna att hålla koll på dem. Elevhälsan säger i sammanhanget att lärarna i högre utsträckning behöver utveckla arbetet så att de både utformar undervisningen efter de behov enskilda elever har, men också utvecklar undervisningen på en övergripande nivå för en grupp av elever. Det kan enligt elevhälsan exempelvis innebära att de utformar en ännu tydligare struktur i undervisningen så att hinder undanröjs för så många elever som möjligt. Elevhälsan säger att elever ibland går ut från lektioner och en anledning till detta är att lektionerna ofta är långa, att det är små klassrum och korta raster vilket medför att eleverna inte orkar delta i undervisningen. Elevhälsan säger också att anpassningarna som finns för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter ofta innebär att de ska lämna undervisningen och ta en paus när de exempelvis inte orkar lyssna på genomgångar och att detta leder till att de missar delar av undervisningen. Elevhälsan säger i sammanhanget att lärarna behöver få syn på vid vilka tillfällen eleverna inte orkar delta i undervisningen och att de med stöd av elevhälsan arbetar systematiskt för att förebygga dessa situationer. Elever uppger i intervju att det varierar om lärare tar reda på vilka behov de har och om lärarna utformar undervisningen efter dessa. Elever uppger vidare att det finns lärare som inte tar reda på elevernas behov och att de inte heller utformar undervisningen efter dessa. Exempelvis kan det handla om skrivuppgifter som elever upplever är för omfattande och komplexa för att de ska kunna ta sig an dem eller avsluta dem. Det kan också handla om att de inte får hjälp att komma vidare med uppgifter vilket gör att de blir otåliga och vill lämna undervisningen.

Lärarna ser till att det finns en viss struktur i undervisningen men arbetet behöver utvecklas. Lärare och rektorn säger att de arbetar med att se till att lektionerna har en gemensam struktur där bland annat lektionens innehåll, syfte och tidsåtgång ska framgå tydligt på tavlan i klassrummet. Elevhälsan säger emellertid att lärarna behöver vara än tydligare med strukturen i undervisningen och att lärarna kan be-

höva stöd för att hitta verktyg, exempelvis genom att avgränsa uppgifter för eleverna och i större grad tydliggöra för eleverna vad som förväntas av dem. Elevhälsan säger vidare att lärarna skulle kunna använda checklistor i högre utsträckning för att tydliggöra uppgifter och tillägger att vissa insatser pågår för att utveckla detta i undervisningen. Rektorn uppger i intervju att det till viss del varierar bland lärarna hur väl de ser till att det blir en tydlig struktur i undervisningen och att lärarna kan behöva stöd från elevhälsan för att utveckla arbetet. Elever säger i intervju att det ofta är tydligt *vad* de ska arbeta med, men inte alltid *hur* de ska genomföra uppgifter. De säger också att det ofta är långa genomgångar och att de vid dessa tillfällen tenderar att tappa koncentrationen.

Granskningen visar att lärarna ser till att elever ges möjligheter att visa sina kunskaper. Lärare berättar i intervju att de arbetar så att eleverna ska kunna visa sina kunskaper på varierade sätt. Utöver skriftliga prov och muntliga alternativ eller kompletteringar kan eleverna exempelvis få spela in en film för att på så sätt visa vad de kan. Lärarna ger ibland även eleverna uppgifter som innebär att de inte behöver skriva så mycket, exempelvis uppgifter där eleverna får para ihop och visa vilket angivet alternativ som stämmer eller där elever kan få spela in sin "logg" istället för att skriva den. Elever kan även få använda funktioner där datorn skriver ned det eleverna säger. Lärarna beskriver också att de har en tid avsatt per vecka då elever kan genomföra prov. Detta kan innebära att elever vid dessa tillfällen kan känna mindre stress än vid ordinarie provtillfällen och då kan även de elever som behöver det få mer utrymme att genomföra skrivuppgifter. Rektorn säger att de vid konferenser tar upp alternativa sätt för eleverna att visa sina kunskaper på och att de i verksamheten organiserar för att utifrån elevernas behov ge dem extra tid och alternativa redovisningsformer.

Lärarnas arbete för att tillsammans med specialpedagogisk personal tillgängliggöra undervisningen för elever med neuropsykiatriska svårigheter kan stärkas. Lärare, elevhälsan och rektorn säger i intervju att elevhälsan deltar regelbundet i samband med arbetslagens möten. Elevhälsan säger dock att de anser att formerna för samverkan och utveckling av undervisningen kan stärkas så att de tillsammans med lärarna i större utsträckning kan arbeta för att tillgodose elevernas behov och undanröja hinder i lärmiljön.

Social tillgänglighet

Vid granskningen framkommer att lärarna använder strategier för att skapa samspel och delaktighet i undervisningen där olikheter ses som en tillgång. Lärare berättar i intervju att de pratar med eleverna om olikheter och att elever har olika behov. De säger också att de för att normalisera att vi alla är olika visar på att exempelvis lärverktyg som skärmar, hörlurar och anpassade läromedel erbjuds som en möjlighet för alla elever att använda. Lärarna säger vidare att de är tydliga mot eleverna när de visar att det är okej för elever att göra fel och att det finns flertalet

möjligheter för elever att visa sina kunskaper. Rektorn säger också att mentorstiden och åldersblandade temadagar används för att skapa samspel och delaktighet och att aktiviteterna är till för att alla elever ska lära känna varandra. Elevhälsan säger att det på skolan bland eleverna finns en hög grad av acceptans när det gäller olikheter bland elever. Elevhälsan uppger också i intervju att det kan finnas exempel där elever är utåtagerande och elevhälsan arbetar strategiskt för att elever ska kunna förstå sig själv och hantera sin situation.

Granskningen visar också att lärarna styr och tydliggör gemensamma aktiviteter i undervisningen. Lärare och elevhälsan säger att det alltid är lärarna som sätter samman elever i grupper i samband med gruppövningar utifrån elevernas olika behov. Elever uppger i intervju att det varierar hur väl det fungerar i grupparbeten. En del elever säger att det är svårt att arbeta i grupp när lärare sätter samman elever som inte fungerar så bra tillsammans och att de skulle känna sig tryggare om de fick arbeta med någon de kände bättre. Elever uppger också att de i samband med grupparbeten inte kan få arbeta på annat sätt än i grupp även om det inte alltid fungerar för dem. Andra elever uppger att de föredrar när lärarna delar in eleverna i grupper och att det annars kan bli oroligt och otryggt när eleverna själva ska välja grupper.

Fysisk tillgänglighet

Granskningen visar att lärarna till viss del tar hänsyn till fysiska aspekter vid planering och genomförande av undervisningen. Lärare uppger i intervju att de inte kan påverka inredningen i klassrummen så mycket men att de ser till att ta bort störande intryck på väggar och på tavlan i klassrummet. De säger emellertid att det kan medföra att det blir för kallt och avskalat på väggarna. Lärarna uppger också att de exempelvis ser till att hålla skåp stängda för att de inte ska innebära ett störande moment.

Lärare och elevhälsan uppger vid intervju att fysiska hinder i lärmiljön är att klassrummen är små så att det inte går att möblera i dem så att elever som behöver avgränsade miljöer kan få tillgång till det. Lärare, elevhälsan och rektorn säger också att det saknas tillgång till grupprum i den utsträckning som behövs för att elever ska kunna dra sig undan för mer lugn och ro i samband med exempelvis grupparbeten eller enskilt arbete. Rektorn säger att det finns skärmar och hörlurar för eleverna att använda i klassrummen. Elevhälsan säger emellertid att lärarna i större grad behöver använda dessa. De uppger också att trots att det finns hörselkåpor att tillgå så är detta inte alltid tillräcklig hjälp för att skapa lugn och ro för elever som behöver det och att det dessutom tenderar att leda till att eleverna inte hör vad läraren säger. Elevhälsan säger vidare att det skulle behövas tydliga färger i klassrummen och att ljuset också är skarpt.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver se till att tillsammans med specialpedagogisk kompetens ytterligare utveckla den pedagogiska tillgängligheten för elever som har neuropsykiatriska svårigheter.

Granskningen visar att undervisningen inte alltid är pedagogiskt tillgänglig för elever som har neuropsykiatriska svårigheter. Det finns ett arbete inriktat på individnivå för att tillgodose elevers behov av struktur och variation i undervisningen men det är inte alltid som de anpassningar genomförs som elever kan behöva. Vidare visar granskningen att det saknas en tillräckligt tydlig struktur i undervisningen så att eleverna vet vad som förväntas av dem genom exempelvis avgränsade uppgifter.

Skolinspektionen rekommenderar därför lärarna att tillsammans med specialpedagogisk kompetens ytterligare utveckla arbetet med att variera samt tydliggöra strukturen i undervisningen. I detta arbete kan lärarna ges verktyg att utveckla sina metoder förslagsvis genom lektionsobservationer tillsammans med specialpedagogisk personal. Lärarna kan exempelvis använda sig av en mer tydliggörande pedagogik och dela upp instruktioner och uppgifter i hanterbara delar. Vidare kan samtal föras i arbetslaget tillsammans med specialpedagogisk personal kring hur individuella lösningar kan vara möjliga att genomföra på gruppnivå för att på så sätt få en varierad undervisning. I utvecklingsarbetet kan skolan med fördel använda det stödmaterial SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten) har som är inriktat mot neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

- Rektor behöver, i samverkan med lärarna, se till att undervisningen blir mer fysiskt tillgänglig för elever som har neuropsykiatriska svårigheter.

Skolinspektionens granskning visar att arbetet med att göra undervisningen fysiskt tillgänglig för elever som har neuropsykiatriska svårigheter är begränsat. Detta innebär bland annat att elever som behöver arbeta ostört inte alltid ges möjlighet till det. Exempelvis finns skärmar och hörselkåpor inköpta, men dessa används inte alltid av lärare. Skolan har inte heller tagit ett samlat grepp för att förbättra den visuella miljön eller för att se till att möbleringen i klassrummen bidrar till en fysiskt tillgänglig miljö. Skolinspektionen rekommenderar därför att rektor, i samverkan med lärarna, utvecklar arbetet med att skapa en fysiskt tillgänglig undervisning.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Anna Wide.

Katrin Söderlind har varit föredragande i ärendet.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även undervisningsråd Kristina Svensson deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Denna granskning genomförs i 30 skolor runt om i landet, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Innovitaskolan Mölndal belägen i Mölndals kommun med AcadeMedia fria grundskolor AB som huvudman ingår i denna granskning. Enligt uppgifter från rektor går 300 elever på skolenheten, varav 230 elever i årskurs 7-9.

Skolinspektionen granskade Innovitaskolan Mölndal den 21 och 22 februari 2023. Granskningen genomfördes av utredaren Katrin Söderlind och undervisningsrådet Kristina Svensson.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Elevintervjuer
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med elevhälsan
- En intervju med rektor
- Skriftlig information som har begärts in från rektorn
- Lektionsobservationer och observationer i lärmiljön

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från granskningen för faktakontroll.

Mer information om den tematiska kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolors arbete för en inkluderande utbildning - fokus på tillgänglighet i lärmiljön kopplat till neuropsykiatriska svårigheter \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se/sv/om-skolinspektionen/arbetsomraden/tematisk-kvalitetsgranskning/)

Bilaga 3: Författningsstöd

Utgångspunkter

Utbildningen inom skolväsendet syftar enligt **skollagen** (2010:800) till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt **förarbetena** bör Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet (prop. 2009/10:165 s 221). Sådana förpliktelser finns bl.a. i **Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter** (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har även ratificerat **Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** (SÖ 2008:26). Enligt konventionen ska konventionsstaterna säkerställa bl.a. att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet. Skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov och personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet. Ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder ska erbjudas i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering (artikel 24). I **den allmänna kommentaren** till artikel 24 anges bl.a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande (Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10).

Bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bland annat funktionsnedsättning finns i **diskrimineringslagen** (1 kap. 8 § andra stycket skollagen). Med diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) avses, utöver bl.a. direkt och indirekt diskriminering, även bristande tillgänglighet – det vill säga

att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning (1 kap. 4 § diskrimineringslagen). Den som bedriver utbildning ska också bedriva ett förebyggande och främjande arbete och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett exempelvis kön eller funktionsnedsättning (3 kap. 1-3 och 16-17 §§ diskrimineringslagen).

Tillgänglighet i lärmiljö och undervisning

Utbildningen i grundskolan syftar till att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 § skollagen). I bestämmelsens **förarbeten** konstateras bl.a. att elever är olika och har olika behov men alla har rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Skolgången ska därför anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Anpassningen får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta (prop. 2009/10:165 s 367).

Enligt **skollagen** ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten, verka för att utbildningen utvecklas och ansvara för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9-10 §§ skollagen). Rektorn ansvarar också för att ett kvalitetsarbete bedrivs vid skolenheten samt att detta genomförs under medverkan av personal och elever (4 kap. 4 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv, att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen samt att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Av **skollagen** följer att de elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen). Med funktionsnedsättning avses, enligt **förarbeten**, inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också exempelvis nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi. Den som har en funktionsnedsättning som medför

svårigheter att nå kunskapskraven ska inte bara ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148 s. 55).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 och 7-10 §§ skollagen). Enligt **skolförordningen** ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I **läroplanen** förtydligas att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov och skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lgr 22, 1 En likvärdig utbildning). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd samt samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska bl.a. ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar samt handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Enligt **skollagen** ska det finnas elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och som främst verkar förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar bl.a. för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Enligt **skollagen** ska det för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 § skollagen). Alla elever ska vidare tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 1: Rektorn behöver förbättra systematiken i arbetet med att identifiera och åtgärda hinder för en tillgänglig lärmiljö med fokus på neuropsykiatriska svårigheter

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 2: Rektorn behöver, utifrån en behovsanalys, se till att personalen ges ytterligare kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 3: Lärarna behöver se till att tillsammans med specialpedagogisk kompetens ytterligare utveckla den pedagogiska tillgängligheten för elever som har neuropsykiatriska svårigheter.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 4: Rektor behöver, i samverkan med lärarna, se till att undervisningen blir mer fysiskt tillgänglig för elever som har neuropsykiatriska svårigheter.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: